

ÀFRICA

El pilar africà que il·lumina França

L'urani de les mines d'Arlit, al Níger, contamina el desert del Sàhara i alimenta reactors nuclears

Reportatge

GEMMA PARELLADA
ARLIT (NÍGER)

L'aigua i els terroristes. Són les dues preocupacions que marquen la nostra brúixola en el camí desèrtic que porta fins a Arlit. Les dunes d'horitzó infinit amenacen amb el seu silenci mentre els traus a la carretera es barallen amb els febles neumàtics bullents. Conservar aigua i evitar grups armats ens durà fins al destí: Arlit, una ciutat que, emmudida, és el pilar de l'electricitat que il·lumina França.

És justament per aquesta ruta que s'endinsa al desert, seguint el nord, que van passar, també a principis d'octubre, els 92 immigrants que han mort de set. Tots vam aconseguir arribar a Arlit, però allà, ells, més d'un centenar de nigerins del mateix poble, la majoria dones joves amb nens, van comprar en una de les cases clandestines de traficants de persones el seu bitllet per seguir amunt. Volien arribar fins a Algèria. Mentre els camions carregats d'urani sortien en direcció contrària.

Pols, miners i tuaregs. I més pols. Radioactiva. Els ases mengen entre les escombraries i les famílies veuen aigua que saben que està contaminada. "Jo envio la meva dona a comprar les verdures a un mercat als afores de la ciutat, per poder minimitzar els riscos. Però aquí ningú està segur. El nostre hort està regat amb l'aigua que conté residus de la mina", explica Azaoua Mahaman, el president de la societat civil d'Arlit.

Arlit és un punt poc conegut al nord d'un país, el Níger, que atreu poc l'atenció. Però de les mines que s'enfonsen a les seves entranyes se'n treu una tercera part de l'urani que alimenta els reactors nuclears francesos. I França és el país al món que més depèn de l'energia nuclear per generar electricitat.

Entre les cases de sorra dels tuaregs –la població autòctona– i les barraques dels miners –molts vinguts del sud del país– s'escampen per la ciutat siluetes embolicades amb turbants i homes enfundats en monos de feina blaus. Al fons, el perfil de la cinta transportadora d'una de les mines enquadra el seu destí.

"Aquí tenim un apartheid"

Els estrangers i directius de la Cominak i la Somaïr, les dues filials de l'empresa estatal francesa Areva que exploten l'urani, viuen separats de la resta de treballadors i de la població local. Beuen aigua mineral. "Aquí tenim un apartheid", bromeja àcidament l'Azaoua, un tuareg que batalla per denunciar les "negligències que Areva du a terme impunement a Arlit, contra la població i contra el medi ambient".

Els quatre francesos alliberats aquesta setmana van ser capturats

ARLIT, URANI I IMMIGRACIÓ
Un grup de nens als afores d'una madrassa a Arlit. És la ciutat d'on van sortir els 92 immigrants morts de set al desert. Les mines de la ciutat donen una tercera part de l'urani que alimenta els reactors nuclears francesos. GEMMA PARELLADA

aquí, a les mines d'Arlit. Fa 40 anys que França explota l'urani en aquest racó del desert. Però això no s'ha traduït ni en desenvolupament ni en transparència. La confusió al voltant d'aquestes concessions està protegida pel seu aïllament físic i informatiu. L'hostilitat innata del desert, els 1.500 quilòmetres de carretera infernal fins a la capital –Niamey– i, últimament, l'amenaça terrorista, mantenen Arlit en un pla molt difuminat.

Nus antiterrorista

Entre turbants i monos blaus hi ha més uniformes: els de soldats francesos que circulen en vehicles militars lleugers. França té una base al costat de les mines. El Níger s'ha convertit en el nus dels programes antiterroristes de França i els Estats Units a la regió del Sahel. És a la capital, Niamey, que hi tenen dos *drones* i des d'on es coordinen les operacions militars i d'intel·ligència.

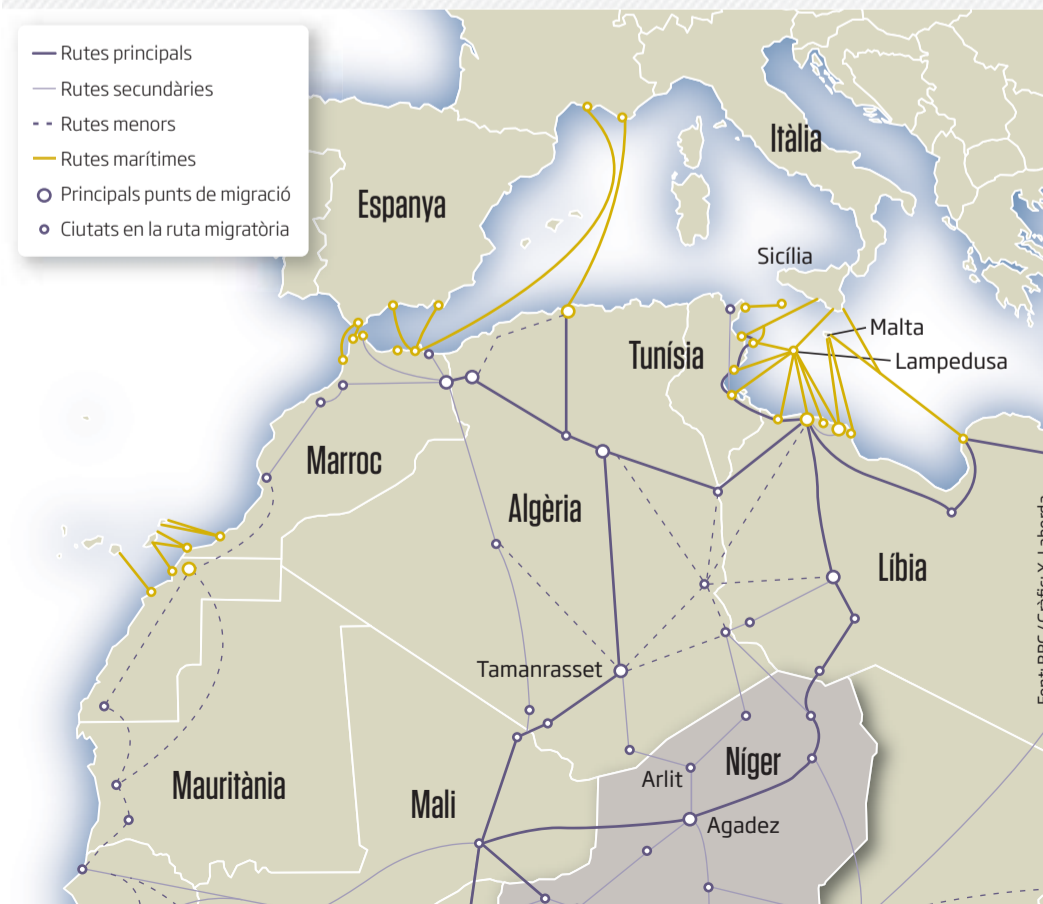
"Així no podran fer front als islamistes radicals", adverteix pausadament el vell Anako, un prestigiós líder tuareg que és també president del Consell Regional que conté la localitat d'Arlit. "Els francesos, amb l'acord del govern central, han desplegat els seus militars sense informar les autoritats locals. És un error. L'única manera de combatre els jihadistes és col·laborar amb la població. Som nosaltres els que coneixem el terreny". I insinua subtilment que potser aquest és l'interès.

La població tuareg del nord ha tingut històricament diferències polítiques, ideològiques i armades amb el govern central. I Arlit no queda fora de les divergències. Els contractes miners es negocien a Niamey i els tuaregs sempre s'han queixat d'estar pagant el preu de la contaminació sense tastar els beneficis de l'explotació de l'urani.

Els civils d'Arlit semblen poc preocupats pels terroristes. Els inquieten més les xarxes de traficants d'immigrants i la salut dels miners. Segons la societat civil, dotze treballadors van morir de manera sobtada l'any passat i Areva nega que estigui relacionat amb la seva feina, malgrat estar exposats a l'urani. "Sovint atribueixen les morts a la sida, però no ens deixen veure els dossiers mèdics", diu Azaoua.

L'Aboutali creu que s'està morint. Als 52 anys els seus pulmons estan desapareixent de les radiografies. Porta tota la vida treballant a la mina i recorda que "al principi, anàvem sense màscares, sense guants, i ens empassàvem directament la pols i la radiació". El metge, que és de l'empresa, li diu que és asma. Però ell no s'ho creu. A 350 quilòmetres de Mali, en un desert on les fronteres només existeixen al mapa, Arlit també està sota la zona considerada de màxima alerta terrorista. Malgrat no saber ni quants són ni on s'amaguen, els jihadistes sempre aconsegueixen fer més soroll que el gegant nuclear. ■

Les rutes de migració del Sàhara

Font: BBC / Gràfic: X. Laborda